

Основе аутоматског управљања

Шифра: САУ 210-0041

проф. Драган В. Лазич

dlazic@mas.bg.ac.rs

*Катедра за аутоматско управљање
Машински факултет Универзитета у Београду*

- <http://au.mas.bg.ac.rs>, <http://au.mas.bg.ac.rs/el>
- e-mail: dlazic@mas.bg.ac.rs
- кабинет: Стара зграда МФ - тзв. Завод за физику, Рузвелтова 1а - сутерен
- телефон: 230
- пријем студената: уторком од 13⁰⁰ – 15⁰⁰ сати
- Литература
  - ”Основе аутоматског управљања”, скрипта са
  - Драган В. Лазић, Милан Р. Ристановић, ”Увод у Матлаб”, Машински факултет, 2012.

- Активности током семестра путем
- Три домаћа задатка
- Два теста
- Два колоквијума
- максимално 70 бодова
- Завршни испит:
  - усмени (у јунском испитном року организује се само усмени део испита) или
  - рачунарски путем
  - максимално 30 бодова

Рачунарске провере знања:

бр.бодова

● Домаћи задатак 1	2
● Тест 1	10
● Домаћи задатак 2	4
● Тест 2	10
● Колоквијум 1	15
● Домаћи задатак 3	4
● Колоквијум 2	25

Укупно 70

Студент на крају семестра има x бодова:

- $x < 20$ нису положили испит
  - могу све испочетка **само** у наредном циклусу
- $20 \leq x < 50$ морају на завршни (усмени или електронски) испит
- $x \geq 50$ могу на завршни усмени испит
  - већ имају оцену између 6 и 8

Укупан број бодова x одређује оцену:

- 6 (*шест*) $50 \leq x < 60$
- 7 (*седам*) $60 \leq x < 70$
- 8 (*осам*) $70 \leq x < 80$
- 9 (*девет*) $80 \leq x < 90$
- 10 (*десет*) $90 \leq x \leq 100$

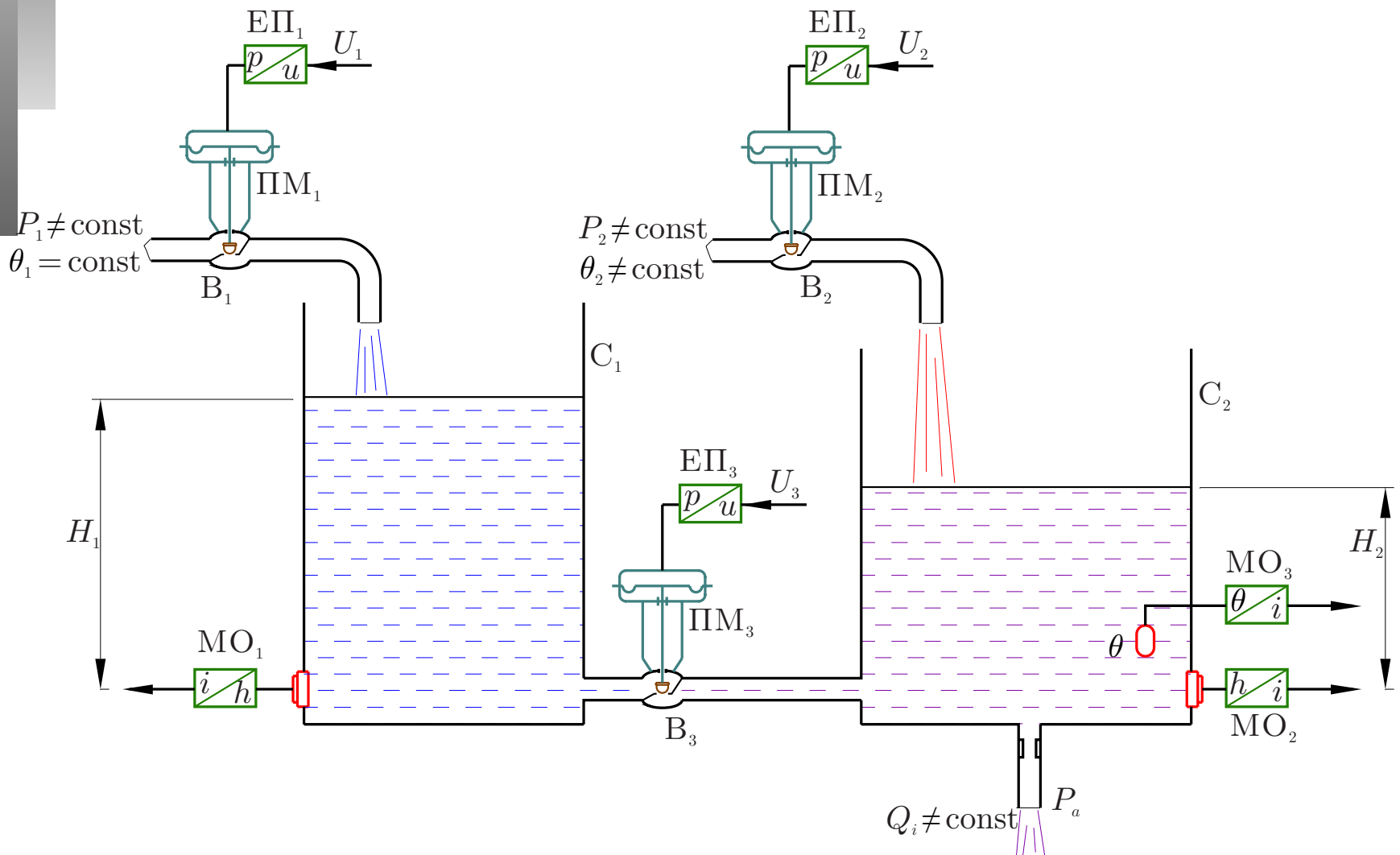
Данашњим даном се свим студентима
ресетује број прикупљених бодова на **0**.

: <http://au.mas.bg.ac.rs/el>

Студент чији је број индекса 123/2011 се пријављује на на следећи начин

- **username:** 123_2011
- **password:** Student123!2011

Студенти могу да се пријаве на **само** током прве три недеље наставе и **једино** предајом Домаћег задатка 1 се уписују на курс.

Величина која битно утиче на рад система а настала је ван њега је његова **улазна величина** (ознака X_u).

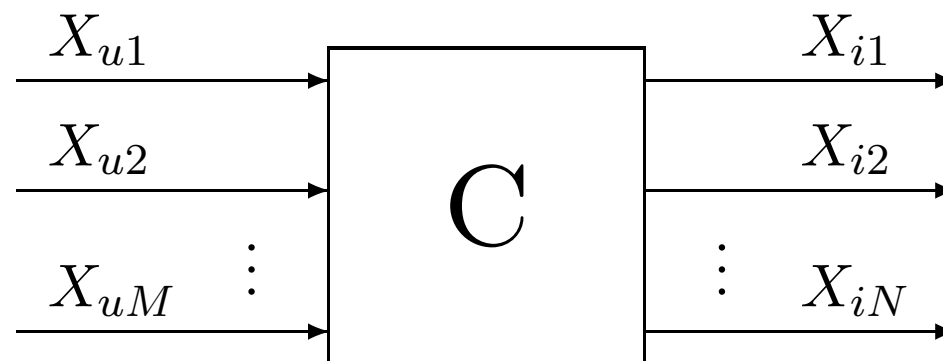
Систем може да има више улазних величина, нпр. M , у ознаци $X_{u1}, X_{u2}, \dots, X_{uM}$, које могу да се усвоје за елементе M -димензионалног **вектора улаза** (краће **улаз**) $\mathbf{X}_u, \mathbf{X}_u \in R^M$:

$$\mathbf{X}_u = \begin{pmatrix} X_{u1} \\ X_{u2} \\ \vdots \\ X_{uM} \end{pmatrix} = \left(X_{u1} \quad X_{u2} \quad \dots \quad X_{uM} \right)^T. \quad (1)$$

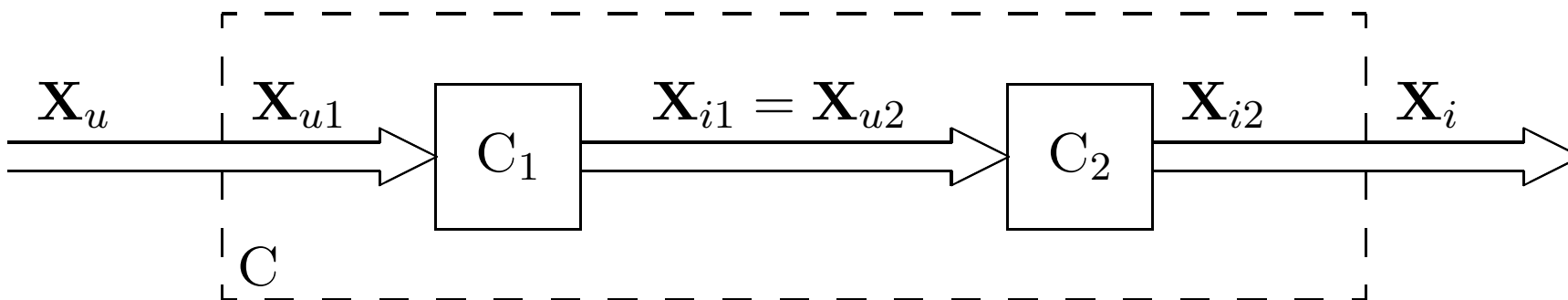
Величина чија вредност и чије промене вредности представљају резултат рада система, а за чије вредности и промене смо заинтересовани је **излазна величина** система (ознака X_i). Систем може да има више излазних величина, нпр. N , у ознаци $X_{i1}, X_{i2}, \dots, X_{iN}$, које могу да се усвоје за компоненте N -димензионалног **вектора излаза** (краће **излаз**) $\mathbf{X}_i$, $\mathbf{X}_i \in R^N$:

$$\mathbf{X}_i = \begin{pmatrix} X_{i1} \\ X_{i2} \\ \vdots \\ X_{iN} \end{pmatrix} = \left(X_{i1} \quad X_{i2} \quad \dots \quad X_{iN} \right)^T. \quad (2)$$

Дијаграм система је симболички, графички приказ система S у облику правоугаоника, на којем су све улазне величине приказане једноструким стрелицама усмереним ка систему, а све излазне величине су приказане једноструким стрелицама усмереним од система ка околини.

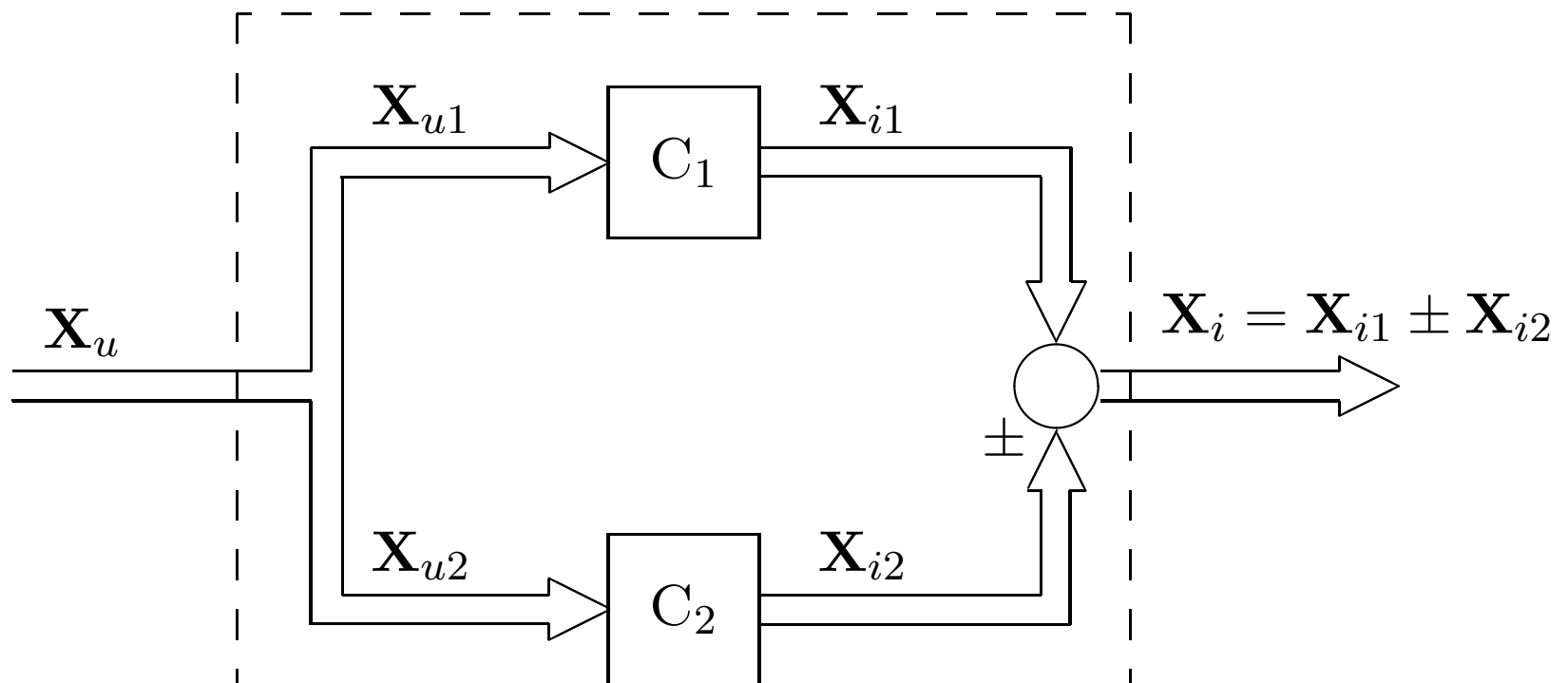

Системи C_1 и C_2 су **редно спрегнути** у систем C ако и само ако је улаз X_u целог система C уједно и улаз X_{u1} система C_1 , чији је излаз X_{i1} истовремено улаз X_{u2} система C_2 , а његов излаз X_{i2} уједно излаз X_i целог система C , при чему систем C_2 не делује на систем C_1 . Систем C је редна спрега система C_1 и C_2 , а они су подсистеми система C .

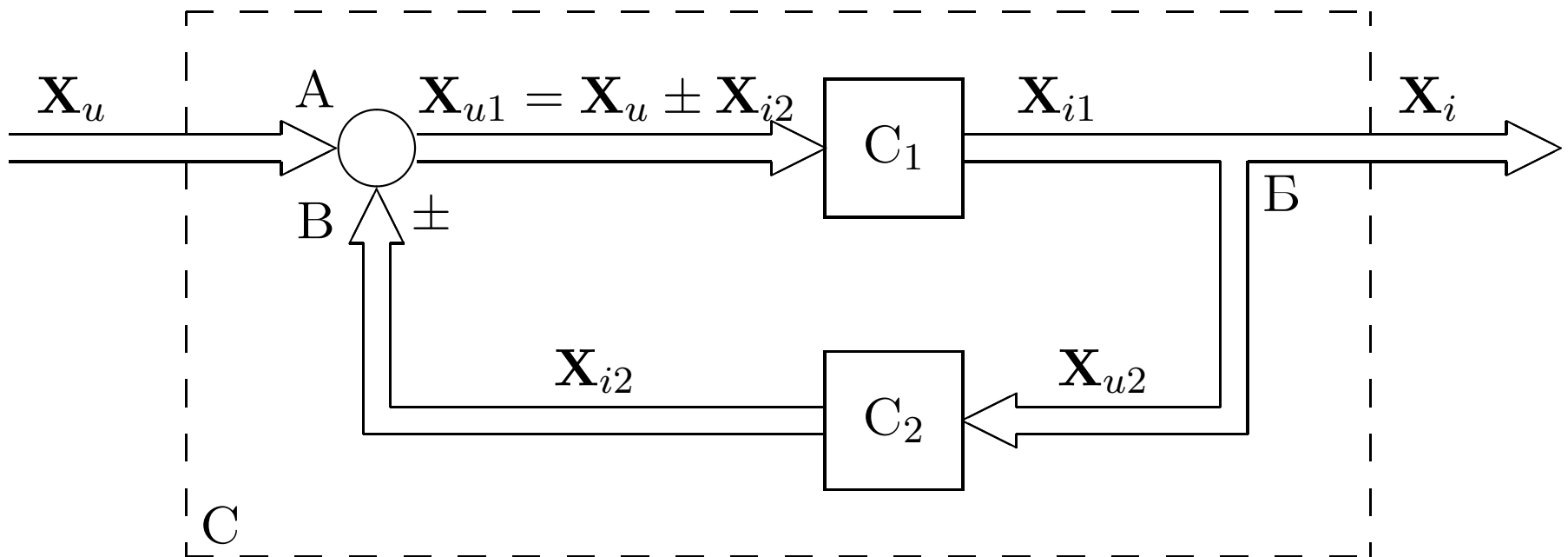
ПАРАЛЕЛНА СПРЕГА

Системи C_1 и C_2 су **паралелно спрегнути** у систем C ако и само ако је улаз X_u целог система C истовремено и улаз X_{u1} система C_1 и улаз X_{u2} система C_2 , а излаз X_i целог система је алгебарски збир излаза X_{i1} система C_1 и излаза X_{i2} система C_2 , при чему системи C_1 и C_2 не делују један на други.

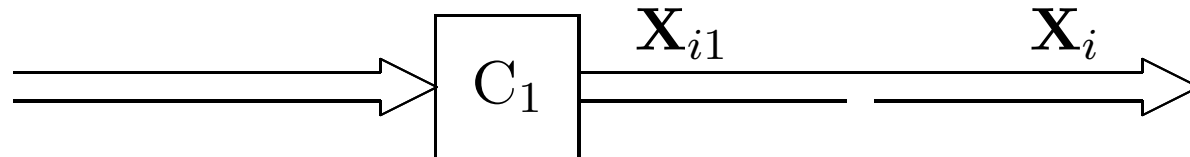
ПОВРАТНА СПРЕГА

Системи C_1 и C_2 су **повратно спрегнути** у систем C ако и само ако је улаз X_{u1} система C_1 алгебарски збир улаза X_u целог система C и излаза X_{i2} система C_2 , а излаз X_{i1} система C_1 је истовремено излаз X_i целог система C и улаз X_{u2} система C_2 . Систем C је систем са повратном спрегом, а системи C_1 и C_2 су његови подсистеми.

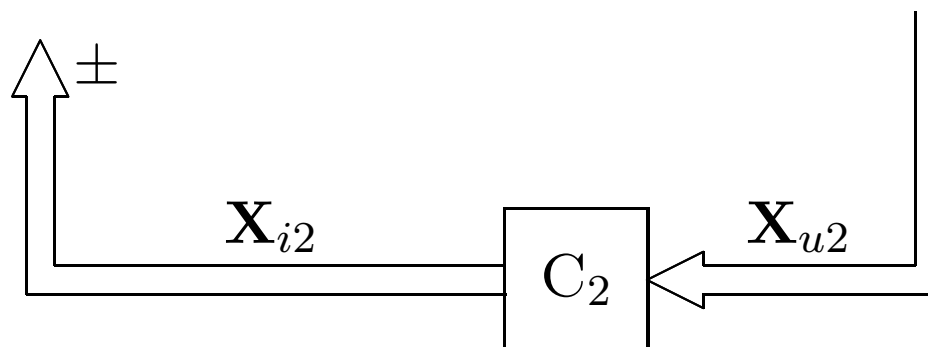

ПОВРАТНА СПРЕГА

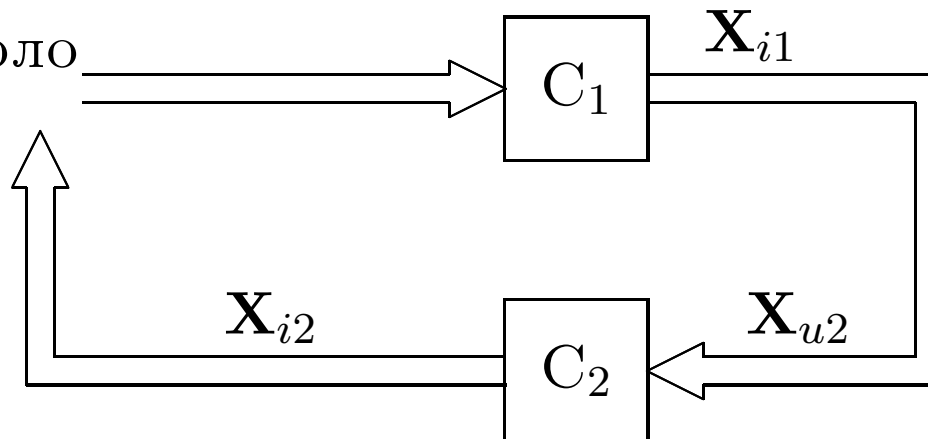
- главна грана

- повратна грана (позитивна или **негативна**)

- отворено коло

Улазна величина објекта која настаје и мења се независно од његовог жељеног динамичког понашања је његова **поремећајна величина**, у ознаци Z , а ако их има више, нпр. P , $Z_1, Z_2, \dots, Z_P$, могу да се усвоје за елементе P -димензионалног **вектора поремећаја** (краће **поремећај**) $\mathbf{Z}$, $\mathbf{Z} \in R^P$:

$$\mathbf{Z} = \begin{pmatrix} Z_1 \\ Z_2 \\ \vdots \\ Z_P \end{pmatrix} = \left(Z_1 \quad Z_2 \quad \dots \quad Z_P \right)^T. \quad (3)$$

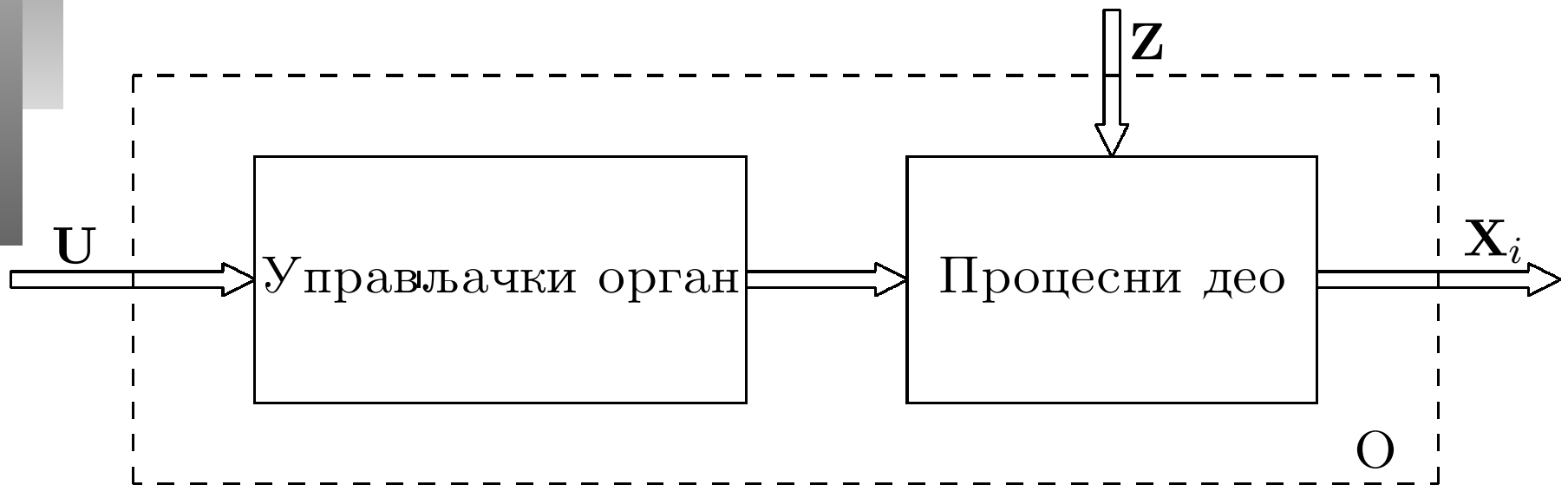

УПРАВЉАЧКА ВЕЛИЧИНА

Улазна величина објекта која се ствара на основу његовог жељеног динамичког понашања $X_{i ж}$, да би својим дејством на тај објект обезбедила његово жељено динамичко понашање у номиналном радном режиму, односно његово задовољавајуће динамичко понашање у произвољним радним условима, је његова **управљачка величина**, у ознаци U , а ако их је више, нпр. R , $U_1, U_2, \dots, U_R$, могу да се представе као R -димензионални **вектор управљања** (краће **управљање**) $\mathbf{U}$, $\mathbf{U} \in R^R$:

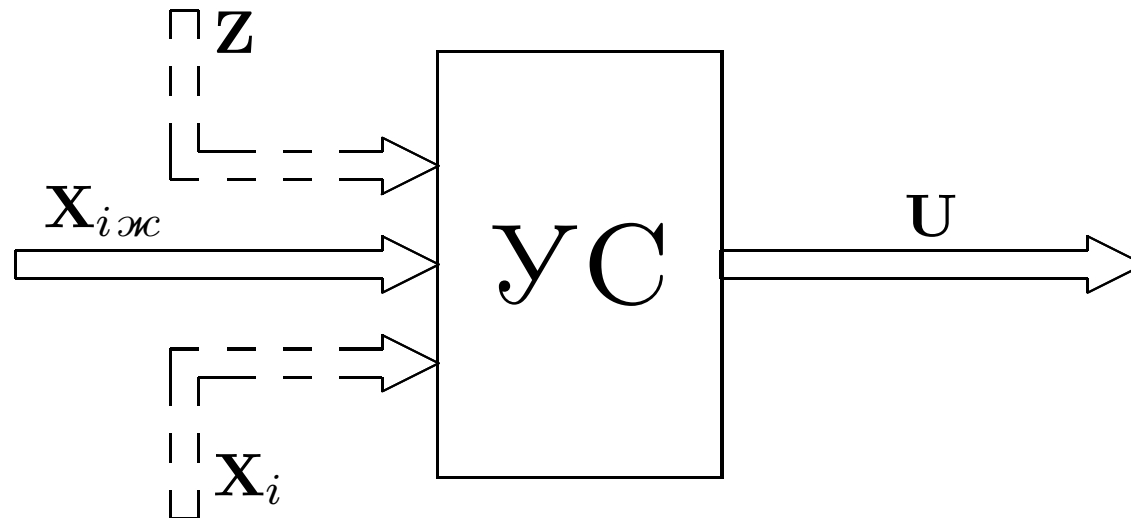
$$\mathbf{U} = \begin{pmatrix} U_1 \\ U_2 \\ \vdots \\ U_R \end{pmatrix} = \left(U_1 \quad U_2 \quad \dots \quad U_R \right)^T . \quad (4)$$

СТРУКТУРНИ ДИЈАГРАМ ОБЈЕКТА

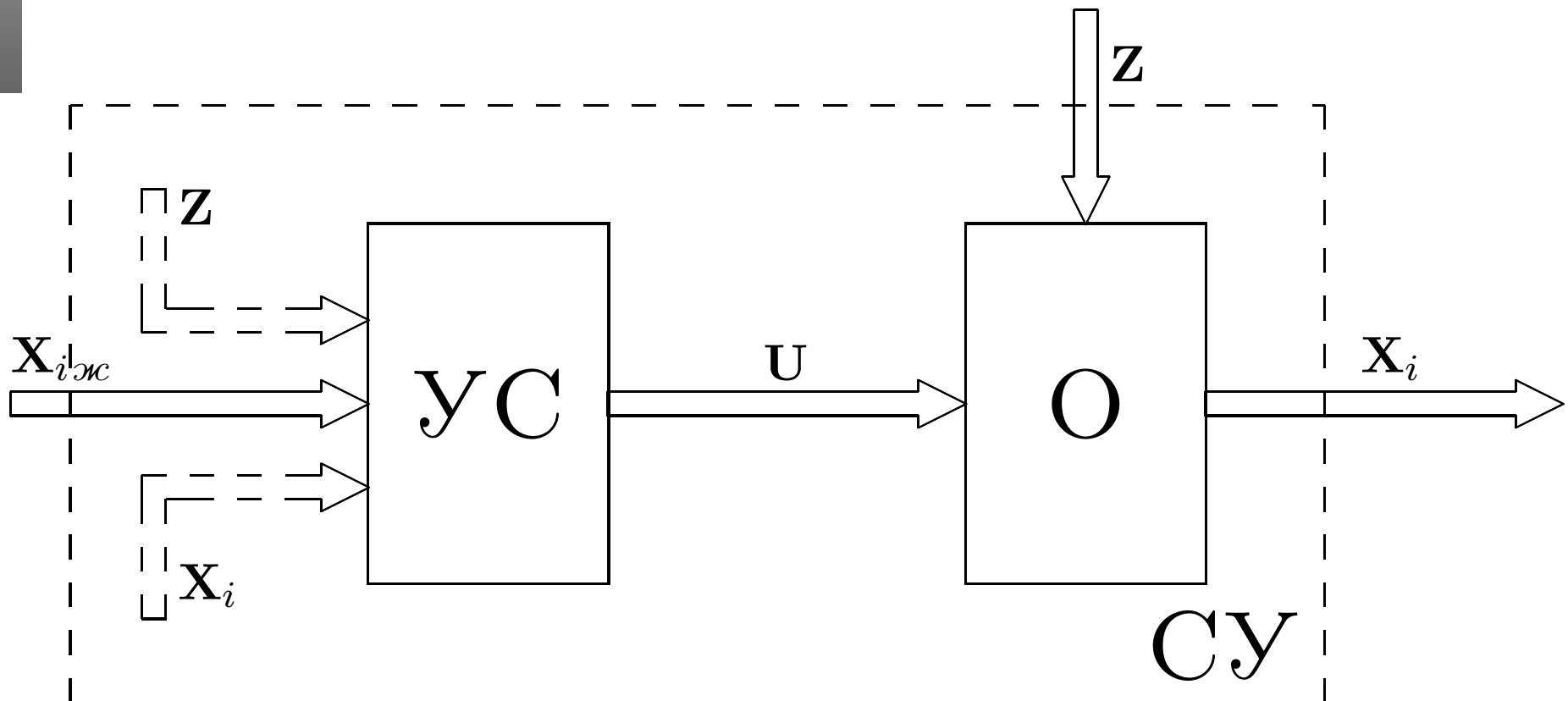
- U - управљање (управљачке величине)
- неуправљани објект $\Rightarrow U \Rightarrow$ *управљани објект*
- X_i - управљани излаз (управљане величине)

Систем чија је излазна величина управљање за дати објект је **управљачки систем** за дати објект.

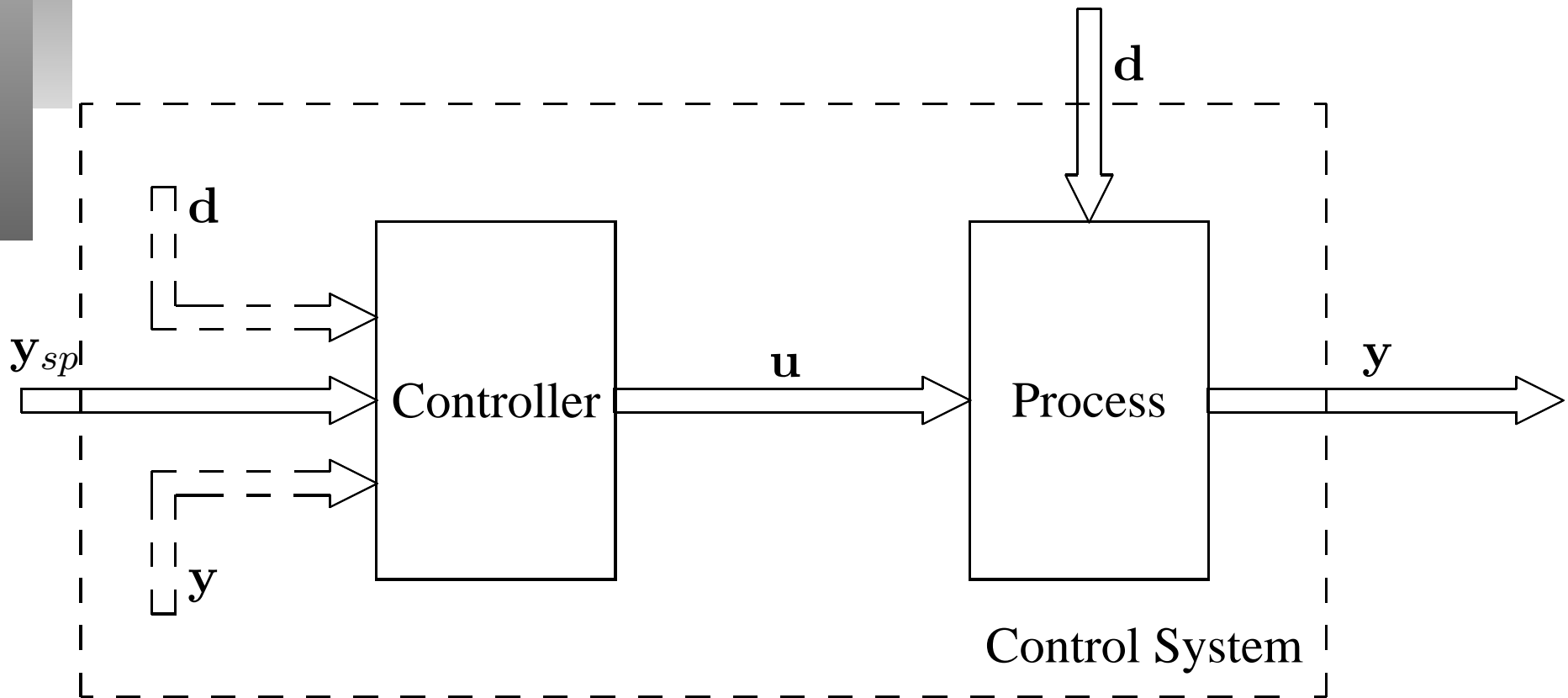

- $X_{i ж}$ - жељена вредност излаза X_i

Систем који се састоји из објекта и управљачког система за тај објект, које повезује управљање је **систем управљања**.

Уобичајене ознаке у светској литератури

● Katsuhiko Ogata, "Modern Control Engineering", Prentice Hall

● K. J. Åström, "Control System Design", Lecture Notes for ME 155A